

Facultade de Dereito

Información general

1. DATOS DEL CENTRO

Facultade de Dereito, Edificio Xurídico Empresarial
Campus Universitario As Lagoas s/n
32004 - Ourense
Ourense
España

sdefdo@uvigo.es

dereito-ourense(arroba)uvigo.es

+34 988 368 700 - +34 988 368 900

+34 988 368 923

Webs www.dereito.uvigo.es - www.derecho.uvigo.es

2. EQUIPO DE GOBIERNO

- **Decana: Prof. Dr. D. Miguel Ángel Michinel Álvarez**

- **Vicedecano de Docencia y Estudiantes: Prof. Dr. D. Roberto O. Bustillo Bolado** Ext. 68819

- **Vicedecano de Asuntos Económicos y Calidad: Prof.ª Dr.ª Dña. Mónica Siotra Álvarez** Ext. 68824

- **Secretaria: Prof.ª Dr.ª Dña. María Dolores Fernández Fustes** Ext. 68843

3. COMISIONES DEL CENTRO

COMISIÓN PERMANENTE

Presidente:

Decano: Miguel Ángel Michinel Álvarez

Secretaria:

Secretaria de <?xml:namespace prefix = "st1" ns = "urn:schemas-microsoft-com:office:smarts" />la Facultad: Mª Dolores Fernández Fustes

Miembros del equipo decanal

Mónica Siotra Álvarez

Roberto Bustillo Bolado

Sector profesorado permanente:

Marta Fernández Prieto

Belén Sánchez Ramos

Ana Tobío Rivas

Sector profesorado no permanente:

Virxilio Rodríguez Vázquez

Alumnos:

Sara Martínez Borrajo

Aida Riobó Fernández

P.A.S:

Consuelo López Rodríguez

<?xml:namespace prefix = "o" ns = "urn:schemas-microsoft-com:office:office" />

COMISIÓN DE VALIDACIONES

Presidente:

Decano: Miguel Ángel Michinel Álvarez

Secretaria:

Roberto Bustillo Bolado

Profesores:

Marta Fernández Prieto

Alumnos:

Sara Martínez Borrajo

Aida Riobó Fernández

P.A.S:

Concepción Martínez Martínez

COMISIÓN DE GARANTÍA DA CALIDADE

Presidente:

Decano: Miguel Ángel Michinel Álvarez

Secretaria:

Secretaria de la Facultad: Mª Dolores Fernández Fustes

Sector profesorado permanente:

Roberto Bustillo Bolado

Ana María Tobío Rivas

Mónica Siota Álvarez

Roberto Ignacio Fernández López

Sector profesorado no permanente:

Susana Álvarez González

Alumnos:

Natalia Afonso Nogueiras

Aida Riobó Fernández

P.A.S:

Concepción Martínez Martínez

Sector Egresados:

Marcos Crespo Fernández

Sector Sociedad:

Miguel Ángel González Trigas

Sector Calidad:

Raquel Gandón Chapela (designada por la Unidad Técnica de Calidad)

COMISIÓN DE GRAO, POSGRAO E MELLORA DAS TITULACIÓNS

Presidente:

Miguel Ángel Michinel Álvarez (Decano)

Coordinador del Grado:

Virxilio Rodríguez Vázquez

Coordinador del posgrado □ DUMA

Rafael Fernández Acevedo

Profesores doctores a tiempo completo del Grado o Licenciatura:

Marta Fernández Prieto

Susana Álvarez

Profesores doctores a tiempo completo del Posgrado - DUMA:

Ana María Tobío Rivas

Roberto Ignacio Fernández López

Alumnos:

Sara Martínez Borrajo

Anxo Fernández Saborido

P.A.S:

Raquel Fernández González

COMISIÓN ACADEMICA DEL MASTER DUMA

Presidente: Prof. Dr. D. Rafael FERNÁNDEZ ACEVEDO

Profesor Doctor en Derecho Administrativo

Secretaria: Profa. Dra. Dña. Patricia VALCÁRCEL FERNÁNDEZ

Profesora Doctora en de Derecho Administrativo

Vocales (por orden alfabético):

Prof. Dr. D. Roberto O. BUSTILLO BOLADO

Profesor Titular de Derecho Administrativo

Prof. Dr. D. Roberto I. FERNÁNDEZ LÓPEZ

Profesor Titular de Derecho Financiero y Tributario

Profa. Dra. D^a. Ana GARRIGA DOMINGUEZ

Profesora Titular de Filosofía del Derecho

Profa. Dra. D^a. Inés IGLESIAS CANLE

Profesora Titular de Derecho Procesal

Profa. Dra. D^a. Ana TOBÍO RIVAS

Catedrática de Derecho Mercantil

Grao en Dereito

Materias

Curso 1º

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
O03G080V01101	Dereito constitucional I	1c	9
O03G080V01102	Dereito romano	1c	6
O03G080V01103	Principios de economía	1c	6
O03G080V01104	Teoría do dereito	1c	9
O03G080V01201	Dereito constitucional II	2c	6
O03G080V01202	Fundamentos de contabilidade e finanzas	2c	6
O03G080V01203	Historia do dereito	2c	6
O03G080V01204	Introdución ao dereito civil e dereito da persoa	2c	6
O03G080V01205	Novas Tecnoloxías Aplicadas ao Dereito	2c	6

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Dereito constitucional I				
Materia	Dereito constitucional I			
Código	003G080V01101			
Titulación	Grao en Dereito			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	FB	1º	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Dereito público			
Coordinador/a	Gonzalez-Ares Fernandez, Jose Agustin Mosquera Casero, Jose Martinez Garcia, Mirian Sarmiento Mendez, Jose Antonio			
Profesorado	Gonzalez-Ares Fernandez, Jose Agustin Martinez Garcia, Mirian Mosquera Casero, Jose Sarmiento Mendez, Jose Antonio			
Correo-e	ares@uvigo.es miry@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	O Dereito constitucional I (un dos dous bloques nos que se estrutura a docencia de Dereito constitucional) céntrase basicamente no estudo dos seguintes puntos: teoría da Constitución; constitucionalismo histórico español; principios ordenadores do sistema constitucional; fontes do Dereito; descentralización territorial do poder e estrutura, composición e funcionamento dos órganos constitucionais (Coroa, Cortes Xerais, poder executivo, poder xudicial e Tribunal Constitucional).			

Competencias de titulación	
Código	
A1	Coñecer as principais institucións xurídicas
A2	Coñecer a función do Dereito como sistema regulador das relacións sociais
A3	Comprender o carácter unitario do ordenamento xurídico
A4	Coñecer os principios e valores constitucionais
A5	Apreciar a diversidade e a multiculturalidade
A6	Coñecer as distintas manifestacións do Dereito na súa evolución histórica e na súa realidade actual
A7	Coñecer as estruturas sociopolíticas do ámbito nacional e internacional
A8	Ser quen de argumentar xuridicamente
A9	Ser quen de utilizar os principios e valores constitucionais como ferramenta de traballo da interpretación do dereito e desenvolver dialéctica xurídica
A10	Ser quen de aprehender sistematicamente o ordenamento xurídico
A11	Ser quen de identificar problemas xurídicos e abordar a súa solución de modo interdisciplinar
A12	Ser quen de manexar fontes xurídicas
A13	Ser quen de interpretar e analizar criticamente o ordenamento xurídico
A14	Ser quen de comprender e de redactar documentos xurídicos
A15	Ser quen de manexar a oratoria xurídica
A16	Ser quen de dominar as novas tecnoloxías aplicadas ao dereito
A17	Ser quen de elaborar normas
A18	Ser quen de negociar e mediar
B1	Capacidade de síntese e análise
B2	Capacidade de aprender
B3	Capacidade de xestión da información
B4	Capacidade de adaptarse a novas situacións
B5	Capacidade para organizar e planificar
B6	Resolver problemas de forma eficaz
B7	Aplicar pensamento crítico, lóxico e creativo
B8	Traballar de forma autónoma con iniciativa
B9	Traballar de forma cooperativa
B10	Preocupación pola calidade
B11	Comportarse de forma ética e responsabilidade social como cidadán e como profesional
B12	Comunicarse de xeito efectivo nun entorno de traballo (habilidades nas relacións interpersoais)
B13	Traballar desde unha perspectiva comparada, manexando información comparada

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Capacidade de síntese e análise	B1
Capacidade de aprender	B2
Capacidade de xestión da información	B3
Capacidade de adaptarse a novas tecnoloxías	B4
Capacidade para organizar e planificar	B5
Resolver problemas de forma eficaz	B6
Aplicar pensamento crítico, lóxico e creativo	B7
Traballar de forma autónoma con iniciativa	B8
Traballar de forma cooperativa	B9
Preocupación pola calidade	B10
Comportarse de forma ética e mostrar responsabilidade social como cidadán e como profesional.	B11
Comunicarse de xeito efectivo nun medio de traballo (habilidades nas relacións interpersoais).	B12
Traballar desde unha perspectiva comparada, manexando información comparada	B13
Coñecer as principais institucións xurídicas do Dereito constitucional	A1
Coñecer a función do Dereito constitucional como sistema regulador da sociedade civil e do Estado.	A2
Comprender o carácter unitario do ordenamento xurídico	A3
Coñecer os principios e valores constitucionais	A4
Apreciar a diversidade e a multiculturalidade	A5
Coñecer as distintas manifestacións do Dereito constitucional na súa evolución histórica e na súa realidade actual.	A6
Coñecer as estruturas socio-políticas do ámbito nacional e internacional	A7
Ser quen de argumentar xuridicamente	A8
Ser quen de utilizar os principios e valores constitucionais como ferramenta de traballo da interpretación do Dereito e desenvolver dialéctica xurídica	A9
Ser quen de aprehender sistematicamente o ordenamento xurídico	A10
Ser quen de identificar problemas xurídicos e abordar a súa solución de modo interdisciplinar	A11
Ser quen de manexar fontes xurídicas	A12
Ser quen de interpretar e analizar criticamente o ordenamento xurídico	A13
Ser quen de comprender e de redactar documentos xurídicos	A14
Ser quen de manexar a oratoria xurídica	A15
Ser quen de dominar as novas tecnoloxías aplicadas ao Dereito	A16
Ser quen de elaborar normas	A17
Ser quen de negociar e mediar	A18

Contidos

Tema	
1. Dereito constitucional	Orixes e evolución do constitucionalismo. Modelos de Dereito constitucional.
2. Historia do constitucionalismo español e a Constitución española de 1978	Textos constitucionais do século XIX. Constitución de 1931. Constitución de 1978.
3. O sistema constitucional de produción do Dereito	Dereito constitucional e ordenamento xurídico.
4. A Constitución como norma xurídica superior	O valor normativo da Constitución. Principio de xerarquía normativa e Constitución como norma xurídica superior.
5. As garantías da supremacía da Constitución	Concepto. O control de constitucionalidade da lei. A reforma da Constitución.
6. O Tribunal Constitucional	Composición, funcións e competencias.
7. Fontes do Dereito	Tipos de leis. Normas con rango de lei. O Dereito autonómico: o bloque de constitucionalidade.
8. Organización territorial de Estado	A Administración local na Constitución: Municipios e provincias. As comunidades autónomas. Relación entre o Estado e as comunidades autónomas: repartición de competencias.
9. O Dereito da Unión Europea no ordenamento xurídico español	O Dereito europeo na Constitución.
10. Teoría do Estado	Definición do concepto de Estado e elementos constitutivos. Estado liberal e Estado democrático. Estado e Constitución: o Estado social e democrático de Dereito.
11. Os poderes do Estado	A división de poderes. Poder lexislativo. Poder executivo. Poder xudicial.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Resolución de problemas e/ou exercicios	12	0	12

Estudo de casos/análises de situacións	0	23	23
Traballos de aula	24	0	24
Traballos tutelados	0	23	23
Titoría en grupo	3	0	3
Sesión maxistral	40	0	40
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	0	60	60
Probas prácticas, de execución. Probas de execución 0 de tarefas reais e/ou simuladas.	0	30	30
Traballos e proxectos	0	10	10

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	Formulación, análise e resolución de exercicios prácticos relacionados coa temática da materia. Realizaranse de forma autónoma por parte do alumnado.
Estudo de casos/análises de situacións	Lectura e análise de documentos xurídicos ou casos prácticos reais, coa finalidade de que o alumno complete coñecementos, reflexione sobre o particular e interprete e xere as hipóteses que considere oportunas.
Traballos de aula	O alumno realiza traballos prácticos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor.
Traballos tutelados	Actividade autónoma do estudante que, de forma individual ou en grupo, elabora un traballo escrito sobre algún tema da materia que o docente considera que debe ser obxecto dun estudo pormenorizado ou sobre algunha lectura indicada previamente por este. Os estudantes adquiriran pericia na busca de información, na redacción de documentos e na lectura e manexo de bibliografía.
Titoría en grupo	Reunións que o alumno mantén co profesor da materia para recibir asesoramento sobre o desenvolvemento daquelas actividades que o estudante debe realizar de forma autónoma, e para formular as dúbidas que sobre a materia obxecto de estudo se lle poidan formular no proceso de ensino-aprendizaxe.
Sesión maxistral	Exposición por parte do docente dos contidos referentes á materia obxecto de estudo.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Titoría en grupo	Mediante as titorías en grupo solucionaranse as dúbidas que o estudo da materia lles poida formular aos estudantes. Os estudantes serán asesorados sobre o procedemento para a resolución de casos prácticos e recomendaránselles lecturas complementarias. Así mesmo, facilitaráselles aos alumnos unha atención personalizada dirixida a titorizar a realización dos traballos que han desenvolver estes, indicándolles as directrices que deben seguir, bibliografía relacionada co asunto obxecto de estudo, forma de presentación, etc.
Traballos tutelados	Mediante as titorías en grupo solucionaranse as dúbidas que o estudo da materia lles poida formular aos estudantes. Os estudantes serán asesorados sobre o procedemento para a resolución de casos prácticos e recomendaránselles lecturas complementarias. Así mesmo, facilitaráselles aos alumnos unha atención personalizada dirixida a titorizar a realización dos traballos que han desenvolver estes, indicándolles as directrices que deben seguir, bibliografía relacionada co asunto obxecto de estudo, forma de presentación, etc.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Proba para a avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas directas sobre un aspecto concreto. Os alumnos deben responder de xeito directo e breve en función dos coñecementos que teñen sobre a materia. A devandita proba realizarase ao final do cuadrimestre.	70
Probas prácticas, de execución. Probas de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Probas para a avaliación que inclúen actividades, problemas ou exercicios prácticos para resolver. Os alumnos deben responder á actividade suscitada, aplicando os coñecementos teóricos e prácticos da materia.	20
Traballos e proxectos	O estudante presenta, de forma oral ou escrita, o resultado obtido na elaboración dun documento sobre algún dos temas da materia, podendo tratarse tamén do resumo dalgunha lectura de especial interese para a mellora dos coñecementos dos alumnos.	10

Outros comentarios sobre a Avaliación

Hase de buscar a coherencia entre os obxectivos, a metodoloxía e as actividades que se avalíen. Así mesmo, hánelles comunicar aos alumnos/as, desde o comezo do cuadrimestre, con claridade e transparencia, os obxectivos e criterios de avaliación, así como o peso que as distintas actividades terán na nota final. Na segunda convocatoria, o sistema de avaliación consistirá nunha proba de resposta longa cunha cualificación equivalente ao 100%. Porén, o profesor poderá requirir do alumno a realización dun traballo escrito como complemento da citada proba e, neste caso, a cualificación do primeiro supoñerá un 20% da nota e, a da segunda, o 80% desta.

Bibliografía. Fontes de información

ÁLVAREZ VÉLEZ, M. I. (coord.): *Manual de Derecho Constitucional*, Tirant lo Blanch, Valencia, 2008.

PÉREZ ROYO, J.: *Curso de Derecho Constitucional*, Marcial Pons, Madrid, 2007.

ÁLVAREZ CONDE, E.: *Curso de Derecho Constitucional. Vol. II. Los órganos constitucionales. El Estado autonómico*, 6ª ed. Tecnos, Madrid, 2008.

BLANCO VALDÉS, R. L.: *La Constitución de 1978*, Alianza, Madrid, 2003.

DE VEGA GARCÍA, P.: *La reforma constitucional y la problemática del poder constituyente*, Tecnos, Madrid, 1985.

ESPÍN TEMPLADO, E.: *La justicia constitucional en el Estado democrático*, Tirant lo Blanch, Valencia, 2000.

GONZÁLEZ TREVIJANO, P.: *El Tribunal Constitucional*, Aranzadi, Madrid, 2000.

JIMÉNEZ ASENSIO, R.: *El constitucionalismo: proceso de formación y fundamentos del Derecho Constitucional*, 3ª ed., Marcial Pons, Madrid, 2005.

MOLAS, I.: *Derecho Constitucional*, Tecnos, Madrid, 2008.

OLIVER LEÓN, B.: *Monarquía y Estado constitucional: la institución monárquica en el proceso de consolidación del Estado constitucional*, Tecnos, Madrid, 2002.

TRUJILLO FERNÁNDEZ, G.: *Lecciones de Derecho Constitucional Autonómico*, Tirant lo Blanch, Valencia, 2004.

GONZÁLEZ-ARES, J. A.: *Leyes constitucionales españolas (1808-1978)*, Tórculo, Santiago de Compostela, 1999.

RECURSOS EN INTERNET

<http://www.boe.es>

<http://www.europa.eu.int/eur.lex.es>

<http://www.congreso.es>

<http://www.senado.es>

<http://www.tribunalconstitucional.es>

<http://www.xunta.es>

www.cepc.es

<http://www.aelpa.org>

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Dereito romano				
Materia	Dereito romano			
Código	003G080V01102			
Titulación	Grao en Dereito			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1º	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Dereito privado			
Coordinador/a	Bravo Bosch, Maria Jose Rodriguez Ennes, Luis			
Profesorado	Suarez Blazquez, Guillermo			
Correo-e				
Web				
Descrición xeral				

Competencias de titulación	
Código	
A1	Coñecer as principais institucións xurídicas
A2	Coñecer a función do Dereito como sistema regulador das relacións sociais
A3	Comprender o carácter unitario do ordenamento xurídico
A5	Apreciar a diversidade e a multiculturalidade
A6	Coñecer as distintas manifestacións do Dereito na súa evolución histórica e na súa realidade actual
A8	Ser quen de argumentar xuridicamente
A11	Ser quen de identificar problemas xurídicos e abordar a súa solución de modo interdisciplinar
A12	Ser quen de manexar fontes xurídicas
A13	Ser quen de interpretar e analizar criticamente o ordenamento xurídico
A15	Ser quen de manexar a oratoria xurídica
A17	Ser quen de elaborar normas
A18	Ser quen de negociar e mediar
B1	Capacidade de síntese e análise
B2	Capacidade de aprender
B3	Capacidade de xestión da información
B4	Capacidade de adaptarse a novas situacións
B5	Capacidade para organizar e planificar
B6	Resolver problemas de forma eficaz
B7	Aplicar pensamento crítico, lóxico e creativo
B8	Traballar de forma autónoma con iniciativa
B9	Traballar de forma cooperativa
B10	Preocupación pola calidade
B11	Comportarse de forma ética e responsabilidade social como cidadán e como profesional
B12	Comunicarse de xeito efectivo nun entorno de traballo (habilidades nas relacións interpersoais)
B13	Traballar desde unha perspectiva comparada, manexando información comparada

Competencias de materia	
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Coñecer as principais institucións xurídicas xurdidas do Dereito romano, na súa maior parte.	A1
Coñecer a función do Dereito como sistema regulador das relacións en Dereito privado, neste caso Dereito privado romano.	A2
Comprender o carácter unitario do ordenamento xurídico, xa que o dereito integrador é o Dereito romano, orixe do ius.	A3
Apreciar a diversidade e a multiculturalidade, xa desde o principio do Dereito, posto que xa Roma distinguía entre os cidadáns, latinos ou peregrinos, como distintos suxeitos xurídicos.	A5
Coñecer as distintas manifestacións do Dereito na súa evolución histórica, apreciando a súa implantación sen apenas cambios na maioría das súas creacións no Dereito actual.	A6
Ser quen de argumentar xuridicamente.	A8
Ser quen de identificar problemas xurídicos e abordar a súa solución de modo interdisciplinar, a través dos casos que contén o Digesto.	A11
Ser quen de manexar fontes xurídicas.	A12
Ser quen de interpretar e analizar criticamente o ordenamento xurídico, coñecendo os seus principios fundamentais.	A13
Ser quen de manexar a oratoria xurídica e de empregala de forma práctica.	A15

Ser quen de elaborar normas.	A17
Ser quen de negociar e mediar.	A18
Capacidade de síntese e análise.	B1
Capacidade de aprendizaxe.	B2
Capacidade de xestión da información.	B3
Capacidade para adaptarse a novas situacións.	B4
Capacidade para organizar e planificar.	B5
Resolver problemas de forma efectiva.	B6
Aplicar pensamento crítico, lóxico e creativo.	B7
Traballar de forma autónoma con iniciativa.	B8
Traballar de forma colaborativa.	B9
Preocupación pola calidade.	B10
Comportarse de forma ética e mostrar responsabilidade social como cidadán e como profesional.	B11
Comunicarse de maneira efectiva nun medio de traballo (habilidades nas relacións interpersoais).	B12
Traballar desde unha perspectiva comparada, manexando información comparada.	B13

Contidos

Tema	
I.- Introducción histórica e fontes	TEMA 1. Evolución histórica do Dereito romano. 1. Periodificación histórica. 2. Dereito romano arcaico. 3. A República. 4. O principado. 5. O dominado. 6. Xustiniano. TEMA 2. Fontes do Dereito romano. 1. O Dereito romano primitivo: a lei das XII táboas. 2. O Dereito na época republicana: ius civile, ius gentium e ius honorarium. 3. O Dereito clásico durante o principado: a xurisprudencia. 4. O Dereito romano posclásico: Dereito vulgar. 5. O Corpus Iuris Civilis de Xustiniano.

II- Institucións de Dereito privado romano

- a) Conceptos de Dereito. Suxeitos negocio xurídico
b) O proceso civil romano
c) Dereito reais

TEMA 1. Dereito obxectivo e Dereito subxectivo. 1. O Dereito obxectivo e as súas fontes.

2. A aplicación da norma e o problema da súa interpretación.
3. O Dereito subxectivo.
4. Clasificacións romanas do Dereito.

TEMA 2. A persoa como suxeito de Dereito.

1. Concepto romano de persoa.
2. Nacemento e extinción da persoa física.
3. Proba do nacemento e da morte.
4. Capacidade xurídica de obrar.
5. Causas que poden modificar a capacidade de obrar.

TEMA 3. Os estatutos da persoa física (1)

1. Status libertatis: libres e escravos.
2. Situación xurídica e social do escravo.
3. Causas da escravitude.
4. Modos de extinción da escravitude. Manumisións.
5. Situacións de liberdade diminuída afíns á escravitude.

TEMA 4. Os estatutos da persoa física (2) 1. Status civitatis: Cives romani, latini, peregrini. 2. Adquisición e perda da cidadanía.

3. Status familiae: o Paterfamilias e os sometidos ao seu poder (patria potestas, manus, mancipium).
4. A capitis deminutio.

TEMA 5. As persoas xurídicas no Dereito romano.

1. Observacións históricas.
2. Populus romanus, municipia, collegia, sodalitates.
3. As fundacións.
4. O problema da hereditas iacens.

TEMA 6. O negocio xurídico: elaboración pandectística.

1. Feitos xurídicos.
2. Concepto de negocio xurídico.
3. Elementos esenciais do negocio xurídico: forma, contido e causa.
4. Clases de negocios xurídicos.
5. Representación.
6. Elementos accidentais do negocio xurídico: condición, termo e modo.
7. Invalidez e anormalidade do negocio xurídico.

TEMA 7. Introducción ao estudo do proceso romano.

1. Da xustiza privada á administración pública da xustiza.
2. Conceptos previos: proceso e relación procesual, xurisdición, acción e Dereito subxectivo.
3. Distintos tipos de procesos ordinarios civís.
4. A administración da xustiza en Roma.

TEMA 8. O procedemento das legis actiones.

1. Nocións xerais.
2. Clases: Legis actio sacramento, Legis actio per iudicis arbitrive postulationem, Legis actio per conditionem, Legis actio per manus iniectionem, Legis actio per pignoris capionem. 3. Valoración de conxunto.

TEMA 9. O procedemento formulario: nocións introdutorias.

1. Orixe e características do procedemento formulario.
2. A organización xudicial: maxistrados, a competencia e os demais límites da iurisdictio. Xuíces.
3. Clases de accións.
4. Capacidade e lexitimación procesual.
5. A representación procesual.
6. Partes auxiliares e pluralidade de partes.

TEMA 10. A fase in iure.

1. Actos preparatorios. Editio actionis, In ius vocatio, Vadimonium.
2. A causae cognitio do maxistrado e o seu contido.
3. Posibles causas de paralización do proceso. 4. Autorización da fórmula.

TEMA 11. A fórmula e a litis contestatio.

1. Estrutura e contido da fórmula: partes ordinarias e extraordinarias.
2. Fórmulas civís e pretorianas.
3. A litis contestatio e os seus efectos.

TEMA 12. A fase apud iudicem e a execución da sentenza.

1. Desenvolvemento e práctica das probas.
2. A sentenza: presupostos e requisitos; clases, efectos e remedios contra a sentenza.
3. Execución da sentenza: Actio iudicati, execución patrimonial, privilexios na execución.

TEMA 13. Procedementos especiais.

1. Os interditos e o procedemento interdital.
2. Restitutiones in integrum.
3. Missiones in possessionem.
4. Estipulacións pretorianas.
5. A arbitraje: compromissum e receptum arbitrii.

TEMA 14. A cognitio extra ordinem.

1. Orixe e características.
2. Tramitación dos litixios: citación e comparecencia, alegacións das partes, práctica da proba, sentenza e apelación, execución da sentenza.

TEMA 15. Delimitacións conceptuais.

1. As cousas e a súa clasificación.
2. Terminoloxía e tipos de propiedade romana: Dominium, In bonis habere, propiedade peregrina, propiedade provincial.
3. Limitacións legais da propiedade romana.
4. A antítese entre dereitos reais e de obrigaón.

TEMA 16. Adquisición da propiedade.

1. Clasificación dos modos de adquirir a propiedade.
2. Modos orixinarios: ocupación, adquisición do tesouro, accesión, especificación, confusio y commixtio, adquisición de froitos, adiudicatio, litis aestimatio.
3. Modos derivativos: Mancipatio, in iure cessio, traditio, usucapio e logi temporis praescriptio. A usucapio iustiniana.

TEMA 17. Protección procesual do propietario. 1. Acción reivindicatoria.

2. Acción publiciana.
3. Protección da propiedade provincial e peregrina.
4. Outros recursos procesais.

TEMA 18. A posesión.

1. Fundamento da protección posesoria.
2. Terminoloxía e evolución histórica.
3. A posesión pretoriana e os interditos posesorios.
4. A posesión civil: adquisición e perda da posesión.
5. Desenvolvemento ulterior da doutrina da posesión: a quasi-possessio.

TEMA 19. O condominio.

1. Concepto.
2. Réxime primitivo.
3. Doutrinas en torno á copropiedade romana.
4. Réxime clásico.
5. Dereito xustiniano.

TEMA 20. As servidumes.

1. Orixe e evolución histórica.
2. Principios xerais.
3. Tipos de servidumes.
4. Constitución e extinción.
5. Defensa procesual.

TEMA 21. O usufruto.

1. Concepto e orixe histórica.
2. Contido: significado do binomio uti-frui.
3. Responsabilidade do usufrutuário: a caución usufrutuaria.
4. Sujeito e obxecto do usufruto.
5. Constitución e extinción.
6. Defensa procesual.
7. O cuasi-usufruto.
8. O Dereito de uso e habitación.
9. Operae servorum.

TEMA 22. Enfitéuse e superficie.

1. Observacións xerais.
2. Enfitéuse.
3. Superficie.

TEMA 23. Dereitos reais de garantía.

1. Caracteres xerais.
2. Fiducia cum creditore.
3. Pignus.
4. Hypotheca.

III.- Dereito de obrigas	TEMA 1. A obrigatio. 1. Concepto e evolución histórica da obligatio. 2. A prestación: clases e caracteres. 3. Clases de obrigas. 4. Lugar e tempo do cumprimento das obrigas: a mora. 5. Obligatio e actio: as chamadas obrigas naturais. 6. Fontes das obrigas: época clásica, sistematización posclásica. TEMA 2. Garantía e reforzo das obrigas. 1. A adpromissio. 2. Réxime da fianza no Dereito xustiniano. 3. Constitutum debiti alieni. 4. Receptum argentarii. 5. Mandatum pecuniae credendae. 6. Reforzo das obrigas. 7. Os actos de intercesión e o senadoconsulto Velejano. 8. A adstipulatio. TEMA 3. Transmisión e extinción das obrigas. 1. Transmisión das obrigas. 2. Extinción das obrigas. TEMA 4. Os contratos. 1. Nocións xerais. 2. Distintas clases de contratos. 3. O principio da vinculación exclusiva dos suxeitos contratantes: estipulacións a favor e a cargo de terceiros. TEMA 5. Contratos reais. 1. Mutuo: concepto e elementos. Efectos: usurae, accións, o Senadoconsulto Macedoniano, foenus nauticum. 2. Comodato: concepto, réxime xurídico. 3. Depósito: depositio ordinario, figuras especiais de depósito. TEMA 6. Contratos formais. 1. Contratos verbais: sponsio e stipulatio. Estrutura da stipulatio. Cancelación: a acceptilatio e a stipulatio aquiliana. 2. Contratos literais. TEMA 7. Contratos consensuais. A compravenda. 1. Orixes. 2. Concepto e elementos: o consentimento, a merx, o Pretium. 3. Obrigas do comprador e do vendedor. 4. Accións. 5. A evicción. 6. A garantía por vicios ocultos. 7. Pactos engadidos á compravenda. TEMA 8. Contratos consensuais. A sociedade e o mandato. 1. O contrato de sociedade. 2. O contrato de mandato. TEMA 9. Contratos consensuais. O arrendamento. 1. Concepto e clases. 2. Arrendamento de cousa. 3. Arrendamento de obra: a lex Rhodia e as modalidades do seguro de risco. 4. A locatio-conductio e as relacións de traballo. 5. A responsabilidade dos navieiros e hosteleiros. TEMA 10. Delitos privados. 1. Delictum e poena: características das accións penais. 2. Delitos de furto: concepto e clases. 3. Delitos de dano: a actio Legis Aquiliae, extensións pretorianas. 4. Delitos de lesións: a actio iniuriarum. 5. Delitos varios en Dereito pretorio: accións delictivas in factum, delitos de metus, rescisión de negocios realizados por intimidación, acción de dolo. TEMA 11. Sistematización posclásica das fontes das obrigas. 1. Os contratos innominados e a actio praescriptis verbis. 2. Cuasicontratos. 3. Cuasidelitos. 4. Os pactos: concepto, pactos pretorios, pactos lexítimos.
IV.- Dereito de familia	TEMA 1. A familia. 1. Distintas hipóteses sobre as súas orixes e función. 2. A familia na concepción dos xuristas romanos. 3. Constitución da familia. 4. Filiación, parentela e afinidade. 5. Réxime económico da familia: os peculios. 6. Disolución do vínculo familiar. TEMA 2. Matrimonium. 1. Características do matrimonio romano. 2. Matrimonium cum manu e matrimonium sine manu. 3. O matrimonio clásico. 4. O matrimonio posclásico. 5. Prohibicións e impedimentos. 6. Os esponsais. 7. Cesación e disolución do matrimonio. 8. O concubinato. TEMA 3. Relacións patrimoniais entre cónxuxes. 1. Dote: evolución histórica. 2. Concepto e clases. 3. Constitución da dote. 4. O réxime dotal durante o matrimonio. 5. Restitución da dote. 6. Bens parafernais. 7. Doazóns nupciais. TEMA 4. Tutela e curatela. 1. A tutela: orixes e concepto. 2. Clases de tutela. 3. Tutela dos impúberes. 4. Extinción da tutela. 5. Responsabilidade dos titores. 6. Tutela mulierum. 7. Curatela.
V.- Dereito hereditario e doazóns	TEMA 1. Nocións básicas introdutorias. TEMA 2. Delación da herdanza. TEMA 3. Adquisición e aceptación da herdanza. TEMA 4. Efectos da adquisición hereditaria. TEMA 5. Sucesión lexítima ab intestato. TEMA 6. Sucesión testamentaria. TEMA 7. Contido do testamento (1): institución do herdeiro. TEMA 8. Contido do testamento (2): legados e fideicomiso. TEMA 9. Sucesión lexítima contra o testamento. TEMA 10. Accións hereditarias. TEMA 11. Doazóns.

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Prácticas de laboratorio	24	30	54
Presentacións/exposicións	1.1	7	8.1
Sesión maxistral	26	49	75
Outras	2	2	4
Probas prácticas, de execución. Probas de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	5	5	10

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Prácticas de laboratorio	Formulación, realización e asistencia ás actividades de carácter práctico.
Presentacións/exposicións	Preparación en pequenos grupos dun tema e exposición oral.
Sesión maxistral	Exposición oral complementada co uso, no seu caso, de medios audiovisuais dirixida aos estudantes coa finalidade de transmitir coñecementos e facilitar a aprendizaxe.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Presentacións/exposicións	Formulación e resolución de dúbidas teóricas e prácticas.
Prácticas de laboratorio	Formulación e resolución de dúbidas teóricas e prácticas.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Presentacións/exposicións	Avaliación do estudo intensivo de determinados temas. Discusión, participación e elaboración de documentos e conclusións.	Ata 20
Outras	Proba obxectiva que poderá consistir na realización dunha pregunta longa, de varias preguntas curtas ou nunha proba tipo test.	Ata 60
Probas prácticas, de execución. Probas de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Probas para a avaliación que inclúen actividades, problemas ou exercicios prácticos para resolver. Os alumnos deberán dar resposta á actividade formulada aplicando os coñecementos teóricos e prácticos da materia.	Ata 20

Outros comentarios sobre a Avaliación

Segunda convocatoria, un único exame escrito.

Bibliografía. Fontes de información

Daza Martínez, Jesús, **Iniciación al estudio histórico del Derecho Romano**, 3ª Universidad Complutense (Madrid, 1997),
Daza Martínez-Rodríguez Ennes, **Instituciones de Derecho privado romano**, 3ª (Revisada y ampliada) Universidad Complutense (Madrid, 2001),

Antonio Fernández de Buján, **derecho privado romano**, 1ª ed. Madrid, 2009. IUSTEL,

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Principios de economía				
Materia	Principios de economía			
Código	003G080V01103			
Titulación	Grao en Dereito			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1º	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Economía aplicada			
Coordinador/a	Molina Abrales, Antonio			
Profesorado	Molina Abrales, Antonio			
Correo-e				
Web				
Descrición xeral	- A materia adecúase ao perfil profesional e académico ao contribuír á formación básica do alumno no campo da Economía, presente en numerosos aspectos no ámbito do Dereito. Polo tanto, debido ao seu carácter básico, proxéctase en múltiples campos profesionais do Dereito, mais non cabe dúbida de que terá máis repercusión naqueles campos máis próximos á Economía tales como avogacía especializada no ámbito mercantil, financeiro ou laboral, rexistradores da propiedade, notarios, funcionarios do Ministerio de Economía e Facenda, etc. - A materia ten 6 créditos ECTS e posúe carácter obrigatorio. Cúrsase en 1º de Dereito, no 1º cuadrimestre. Inicia o alumno nos aspectos económicos, xa teñan estes natureza microeconómica ou macroeconómica. Ten claramente unha relación de complementariedade con outras materias deste Grao, como por exemplo: Contabilidade, Dereito Mercantil, Dereito financeiro e Tributario e Dereito Laboral.			

Competencias de titulación	
Código	
A1	Coñecer as principais institucións xurídicas
A7	Coñecer as estruturas sociopolíticas do ámbito nacional e internacional
A8	Ser quen de argumentar xuridicamente
A9	Ser quen de utilizar os principios e valores constitucionais como ferramenta de traballo da interpretación do dereito e desenvolver dialéctica xurídica
A11	Ser quen de identificar problemas xurídicos e abordar a súa solución de modo interdisciplinar
A15	Ser quen de manexar a oratoria xurídica
B1	Capacidade de síntese e análise
B6	Resolver problemas de forma eficaz
B7	Aplicar pensamento crítico, lóxico e creativo
B8	Traballar de forma autónoma con iniciativa

Competencias de materia	
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Capacidade de síntese e análise.	B1
Traballar de forma autónoma con iniciativa.	B8
Resolver problemas de forma eficaz.	B6
Aplicar pensamento crítico, lóxico e creativo.	B7
Coñecer os principios de funcionamento que reñen nunha economía de mercado e comprender o comportamento dos distintos axentes económicos.	A1
Coñecer os principais problemas económicos, tanto desde un punto de vista macroeconómico como microeconómico.	A7
Coñecer as distintas políticas económicas e os seus efectos sobre os sistema económico.	A8
Ser quen de argumentar economicamente.	A8
Ser quen de identificar os principios e conceptos económicos como ferramenta de traballo para desenvolver unha dialéctica económica.	A15
Ser quen de identificar os problemas económicos e abordar a súa solución a través das políticas axeitadas en cada ocasión.	A11
Ser quen de manexar e analizar a información económica, a partires da cal desenvolver unha capacidade de diagnóstico que permita ao alumno "pensar coma un economista".	A9

Contidos
Tema

Módulo A: Introducción	1. Os dez principios da economía. 2. Pensar como un economista.
Módulo B: Oferta e demanda I: como funcionan os mercados	3. Oferta e demanda: as forzas do mercado. 4. A elasticidade e as súas aplicacións.
Módulo C: Oferta e demanda II: mercados e benestar	5. Os consumidores, os produtores e a eficiencia do mercado. 6. Aplicación: Os custes da tributación. 7. Fallos de mercado e a intervención do Estado.
Módulo D: A conduta do consumidor, da empresa e a organización da industria	8. A elección do consumidor. 9. Os custes de produción. 10. A empresa nos mercados competitivos. 11. A empresa nos mercados non competitivos.
Módulo E: Os datos macroeconómicos e a economía a longo prazo	12. Medición da renda dun país: o PIB. 13. Medición do custe da vida: o IPC. 14. A produción e o crecemento económico. 15. O desemprego.

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	35	52.5	87.5
Resolución de problemas e/ou exercicios	10	45	55
Titoría en grupo	2.5	0	2.5
Probas de tipo test	1	0	1
Probas de resposta curta	1	0	1
Resolución de problemas e/ou exercicios	3	0	3

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Sesión maxistral	Exposición oral complementada co uso de medios audiovisuais e a coa introdución dalgunhas preguntas dirixidas ao estudante, coa finalidade de transmitir coñecementos e facilitar a aprendizaxe.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Metodoloxía que lle permite ao alumnado aprender de forma efectiva a través da realización de actividades de carácter práctico tales como exercicios e supostos mediante o uso do aprendido nas leccións maxistras. Os obxectivos desta técnica son: acadar unha maior competencia dos contidos aprendidos na teoría e ilustrar as súas potenciais aplicacións.
Titoría en grupo	Intervención inherente aos procesos de ensinanza-aprendizaxe baseada na exposición verbal a través da cal o alumnado e profesorado interaccionan dun modo ordenado, expoñendo cuestións, facendo aclaracións e expoñendo temas, traballos, conceptos, feitos ou principios de forma dinámica.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Titoría en grupo	- Titorías individuais: Estas titorías terán lugar no despacho 5.4 da Facultade de C.C. Empresariais e Turismo. O alumno disporá de 6 horas semanais, previamente fixadas polo profesor nas que poderá facer consultas relacionadas coa materia. O horario das titorías farase publico ao comezo do ano académico. - Titorías vía correo electrónico: O alumno poderá escribir ao correo electrónico: molina@uvigo.es para consultar dúbidas urxentes. - Plataforma de docencia TEMA: O alumno tamén poderá consultar na plataforma TEMA: http://faitic.uvigo.es . Nela están dispoñibles os recursos pedagóxicos da materia e tamén se poden facer chegar as dúbidas que se consideren oportunas.
Resolución de problemas e/ou exercicios	- Titorías individuais: Estas titorías terán lugar no despacho 5.4 da Facultade de C.C. Empresariais e Turismo. O alumno disporá de 6 horas semanais, previamente fixadas polo profesor nas que poderá facer consultas relacionadas coa materia. O horario das titorías farase publico ao comezo do ano académico. - Titorías vía correo electrónico: O alumno poderá escribir ao correo electrónico: molina@uvigo.es para consultar dúbidas urxentes. - Plataforma de docencia TEMA: O alumno tamén poderá consultar na plataforma TEMA: http://faitic.uvigo.es . Nela están dispoñibles os recursos pedagóxicos da materia e tamén se poden facer chegar as dúbidas que se consideren oportunas.

Avaliación	
Descrición	Cualificación

Sesión maxistral	Exame escrito: haberá un exame parcial liberatorio de contido tanto teórico como práctico da primeira metade da materia (módulos A, B, e C) na semana 9-10 e un exame final que se realizará na data oficial establecida no calendario de exames. Os alumnos que superen o exame parcial só terán que examinarse no exame final da segunda parte do programa (módulos D e E). Os alumnos que non superen o exame parcial terán que examinarse de toda a materia no exame final. Para poder aprobar a materia será requisito imprescindible ter obtido como mínimo dous puntos dos seis posibles neste primeiro bloque. A nota obterase como a media aritmética das dúas partes da materia ou a nota do exame final.	Ata o 60
Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividades relacionadas coas prácticas. Poderán consistir en entrega de exercicios resoltos, exposición de exercicios no encerado, controis periódicos, traballos, etc.	Ata o 30

Outros comentarios sobre a Avaliación

Tanto na 1ª como na 2ª convocatoria, a nota final da materia constará de dous bloques. Por un lado, un exame escrito que valerá ata un 60% da nota (6 puntos) e doutra banda, a avaliación continua que pesará ata un 40% na nota final (4 puntos).

Exame escrito (Ata 6 puntos): haberá 1 exame parcial liberatorio de contido tanto teórico como práctico da primeira metade da materia (módulos A, B, e C) na semana 9-10 e un exame final que se realizará na data oficial establecida no calendario de exames. Os alumnos que superen o exame parcial só terán que examinarse no exame final da segunda parte do programa (módulos D e E). Os alumnos que non superen o exame parcial terán que examinarse de toda a materia no exame final.

Para poder aprobar a materia será requisito imprescindible ter obtido como mínimo dous puntos dos seis posibles neste primeiro bloque. A nota obterase como a media aritmética das dúas partes da materia ou, en caso de suspender o exame liberatorio, a nota do exame final.

Avaliación continua (ata 4 puntos): o 40% restante da nota obterase mediante a avaliación continua do alumno, o que inclúe a asistencia tanto ás clases teóricas como ás clases prácticas e aos seminarios, a entrega de follas de exercicios, a entrega de traballos e a nota dos pequenos controis que periodicamente se poidan facer. Concretamente a puntuación será a seguinte:

- 1 punto pola asistencia ás clases teóricas, clases prácticas e seminarios. Para obter este punto o alumno deberá asistir polo menos ao 80% das clases teóricas e ao 80% do resto das actividades.
- Ata 3 puntos polo resto das actividades como son as notas dos controis periódicos, os traballos relacionados coas prácticas de laboratorio, a entrega de follas de problemas, etc.

NOTA IMPORTANTE: Como xa se mencionou, para superar a materia, o estudante deberá obter polo menos 2 puntos (un 33% sobre un máximo de 6 puntos) no exame escrito. A cualificación final calcularase, neste caso, mediante a suma das notas no exame escrito e na avaliación continua.

Bibliografía. Fontes de información

Mankiw, N. G., **Principios de Economía**, Editorial Thomson, 2007, 4ª edición,
Samuelson, P. A. e Nordhaus, W. D., **Economía**, McGraw-Hill, 2006, 18ª edición,

Observación: O libro "Principios de Economía" de N. G. Mankiw será o manual que lle permitirá ao alumno o estudio en profundidade dos temas e subtemas que aparecen no apartado 5 "contidos".

Recomendacións

Outros comentarios

-É necesario traer o DNI ou documento análogo cando teña lugar a realización dos exames. O incumprimento deste requisito pode ter como consecuencia que o alumno non realice o exame en cuestión.

-Con carácter xeral, será necesario o uso de calculadora nas clases da materia e nos exames.

- Por razóns pedagóxicas é altamente recomendable a asistencia regular a clase (tanto ás clases teóricas como prácticas e tamén ás titorías). Sen dúbida, a asistencia regular ás clases fará que a dificultade de superar a materia sexa notablemente máis baixa. Así, o alumno poderá aproveitarse dun ritmo de traballo continuo e da exposición de contidos teóricos e prácticos feitos na aula polos seus compañeiros e o profesor.

-É moi recomendable o traballo en grupo. En particular, á hora de realizar os exercicios da materia pode ser frutífero intercambiar ideas sobre as dificultades atopadas; esta estratexia permitirá afondar nos coñecementos da materia.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Teoría do dereito				
Materia	Teoría do dereito			
Código	003G080V01104			
Titulación	Grao en Dereito			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	FB	1º	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Dereito privado			
Coordinador/a	Alvarez Gonzalez, Susana			
Profesorado	Alvarez Gonzalez, Susana			
Correo-e	sualvago@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias de titulación

Código	
A1	Coñecer as principais institucións xurídicas
A2	Coñecer a función do Dereito como sistema regulador das relacións sociais
A3	Comprender o carácter unitario do ordenamento xurídico
A4	Coñecer os principios e valores constitucionais
A5	Apreciar a diversidade e a multiculturalidade
A6	Coñecer as distintas manifestacións do Dereito na súa evolución histórica e na súa realidade actual
A8	Ser quen de argumentar xuridicamente
A9	Ser quen de utilizar os principios e valores constitucionais como ferramenta de traballo da interpretación do dereito e desenvolver dialéctica xurídica
A10	Ser quen de aprehender sistematicamente o ordenamento xurídico
A11	Ser quen de identificar problemas xurídicos e abordar a súa solución de modo interdisciplinar
A12	Ser quen de manexar fontes xurídicas
A13	Ser quen de interpretar e analizar criticamente o ordenamento xurídico
A15	Ser quen de manexar a oratoria xurídica
B1	Capacidade de síntese e análise
B2	Capacidade de aprender
B3	Capacidade de xestión da información
B4	Capacidade de adaptarse a novas situacións
B5	Capacidade para organizar e planificar
B6	Resolver problemas de forma eficaz
B7	Aplicar pensamento crítico, lóxico e creativo
B8	Traballar de forma autónoma con iniciativa
B9	Traballar de forma cooperativa
B10	Preocupación pola calidade
B11	Comportarse de forma ética e responsabilidade social como cidadán e como profesional
B12	Comunicarse de xeito efectivo nun entorno de traballo (habilidades nas relacións interpersoais)
B13	Traballar desde unha perspectiva comparada, manexando información comparada

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Coñecer as principais institucións xurídicas.	A1
Coñecer a función do Dereito como sistema regulador das relacións sociais.	A2
Comprender o carácter unitario do ordenamento xurídico.	A3
Coñecer os principios e valores constitucionais.	A4
Apreciar a diversidade e a multiculturalidade.	A5
Coñecer as distintas manifestacións do Dereito na súa evolución histórica e na súa realidade actual.	A6
Ser quen de argumentar xuridicamente.	A8
Ser quen de utilizar os principios e valores constitucionais como ferramenta de traballo da interpretación do Dereito e desenvolver dialéctica xurídica.	A9
Ser quen de aprehender sistematicamente o ordenamento xurídico.	A10
Ser quen de identificar problemas xurídicos e abordar a súa solución de modo interdisciplinar.	A11
Ser quen de manexar fontes xurídicas.	A12
Ser quen de interpretar e analizar criticamente o ordenamento xurídico.	A13
Ser quen de manexar a oratoria xurídica.	A15

Capacidade de síntese e análise.	B1
Capacidade para aprender.	B2
Capacidade de xestión da información.	B3
Capacidade para adaptarse a novas situacións.	B4
Capacidade para organizar e planificar.	B5
Resolver problemas de forma eficaz.	B6
Aplicar pensamento crítico, lóxico e creativo.	B7
Traballar de forma autónoma con iniciativa.	B8
Traballar de forma cooperativa.	B9
Preocupación pola calidade.	B10
Comportarse de forma ética e mostrar responsabilidade social como cidadán e como profesional.	B11
	B12
Comunicarse de xeito efectivo nun medio de traballo (habilidades nas relacións interpersoais).	B13
Traballar desde unha perspectiva comparada, manexando información comparada.	

Contidos

Tema	
I. O Dereito como forma de organización social e como sistema normativo.	TEMA 1. O concepto de Dereito. Positivismo e lusnaturalismo. O Dereito como sistema normativo. Validez, eficacia e xustiza do Dereito. TEMA 2. O Dereito como forma de organización social. O control social e o Dereito. Dereito e cambio social. As funcións do Dereito. TEMA 3. O Dereito e outras ordes normativas. O Dereito e os usos sociais. O Dereito e a moral. Distincións e conexións. Ética pública e ética privada. O Dereito como realización da moralidade: moral legalizada. TEMA 4. Dereito e forza. Dereito e poder político. Aproximación histórica. Aproximación sistemática. O punto de vista externo. O punto de vista interno: o Dereito como organización do poder. O Estado de Dereito e os seus tipos.
II. A ciencia do Dereito.	TEMA 5. O coñecemento científico sobre o Dereito: a polémica sobre a súa posibilidade. A dogmática xurídica. Ciencia do Dereito, Filosofía do Dereito e Socioloxía do Dereito.
III. Teoría do Dereito: a norma xurídica e o sistema xurídico.	TEMA 6. A norma como proposición prescritiva. Principais dimensións da norma xurídica. Clasificación das normas xurídicas. Principios e regras. TEMA 7. O ordenamento xurídico como sistema. A unidade do ordenamento xurídico. A coherencia do ordenamento xurídico e o problema das antinomías. A plenitude do ordenamento xurídico e as lagoas. TEMA 8. A produción normativa. O Dereito legal e o Dereito xudicial. Outras normas de produción normativa: especial referencia ás fontes do Dereito da Unión Europea.
IV. Interpretación e aplicación do Dereito.	TEMA 9. Interpretación e aplicación do Dereito. Dereito e linguaxe. Criterios de interpretación. A argumentación xurídica.
V. Conceptos xurídicos fundamentais.	TEMA 10. A relación xurídica. Dereito subxectivo e deber xurídico. Responsabilidade. Ilícito e delito. a sanción e os seus tipos.
VI. Os problemas do Dereito xusto e a eficacia do Dereito.	TEMA 11. Xustiza e Dereito. As relacións entre Dereito e política. Teorías da xustiza: clásicas e contemporáneas. TEMA 12. Lexitimidade do poder e xustiza do Dereito. A xustiza formal: a seguridade xurídica. La xustiza material: liberdade, igualdade e solidariedade. Os dereitos fundamentais, os valores e os principios como desenvolvemento da idea de xustiza. TEMA 13. A obediencia ao Dereito. Obriga moral e obriga xurídica. Obediencia e resistencia ao Dereito. A desobediencia civil e a obxección de conciencia.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Prácticas de laboratorio	32	48	80
Presentacións/exposicións	3	15	18
Sesión maxistral	35	70	105

Outras	2	15	17
Probas prácticas, de execución. Probas de execución 5 de tarefas reais e/ou simuladas.	0	5	
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.			

Metodoloxía docente

	Descrición
Prácticas de laboratorio	Formulación e realización de actividades de carácter práctico.
Presentacións/exposicións	Preparación en pequenos grupos dun tema e exposición oral.
Sesión maxistral	Exposición oral complementada co uso de medios audiovisuais dirixida aos estudantes, coa finalidade de transmitir coñecementos e facilitar a aprendizaxe.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Presentacións/exposicións	Formulación e resolución de dúbidas teóricas e prácticas.
Prácticas de laboratorio	Formulación e resolución de dúbidas teóricas e prácticas.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Presentacións/exposicións	Avaliación do estudo intensivo de determinados temas, discusión, participación e elaboración de documentos e conclusións.	Hasta 20
Outras	Proba obxectiva que poderá consistir na realización dunha pregunta longa, de varias preguntas curtas ou nunha proba tipo test.	Hasta 60
Probas prácticas, de execución. Probas de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Probas de avaliación que inclúen actividades, problemas ou exercicios prácticos. Os alumnos deberán resolver as actividades formuladas, aplicando os contidos teóricos e prácticos da materia.	Hasta 20

Outros comentarios sobre a Avaliación

Os estudantes que non adquiren as competencias sinaladas terán que superalas en segunda convocatoria.

Bibliografía. Fontes de información

Peces-Barba Martínez, Gregorio y otros, **Curso de Teoría del Derecho**, Marcial Pons,
Prieto Sanchís, Luís y otros, **Lecciones de Teoría del Derecho**, Mac Graw Hill,,
De Lucas, Javier y otros, **Introducción a la Teoría del Derecho**, Tirant lo Blanch,
Pérez Luño, Antonio Enrique y otros, **Teoría del Derecho**, Tecnos,
Bobbio, Norberto, **Teoría General del Derecho**, Debate,

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Dereito constitucional II				
Materia	Dereito constitucional II			
Código	003G080V01201			
Titulación	Grao en Dereito			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1º	2c
Lingua de impartición				
Departamento	Dereito público			
Coordinador/a	Gonzalez-Ares Fernandez, Jose Agustin			
Profesorado	Gonzalez-Ares Fernandez, Jose Agustin			
Correo-e	ares@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	A materia Dereito Constitucional II (segundo bloque dos estudos de Dereito Constitucional) centrarase na análise dos dereitos contemplados na Constitución e os sistemas de garantías destes, destacando, entre outros, o recurso de amparo ante o Tribunal Constitucional.			

Competencias de titulación	
Código	
A1	Coñecer as principais institucións xurídicas
A2	Coñecer a función do Dereito como sistema regulador das relacións sociais
A3	Comprender o carácter unitario do ordenamento xurídico
A4	Coñecer os principios e valores constitucionais
A5	Apreciar a diversidade e a multiculturalidade
A6	Coñecer as distintas manifestacións do Dereito na súa evolución histórica e na súa realidade actual
A7	Coñecer as estruturas sociopolíticas do ámbito nacional e internacional
A8	Ser quen de argumentar xuridicamente
A9	Ser quen de utilizar os principios e valores constitucionais como ferramenta de traballo da interpretación do dereito e desenvolver dialéctica xurídica
A10	Ser quen de aprehender sistematicamente o ordenamento xurídico
A11	Ser quen de identificar problemas xurídicos e abordar a súa solución de modo interdisciplinar
A12	Ser quen de manexar fontes xurídicas
A13	Ser quen de interpretar e analizar criticamente o ordenamento xurídico
A14	Ser quen de comprender e de redactar documentos xurídicos
A15	Ser quen de manexar a oratoria xurídica
A16	Ser quen de dominar as novas tecnoloxías aplicadas ao dereito
A17	Ser quen de elaborar normas
A18	Ser quen de negociar e mediar
B1	Capacidade de síntese e análise
B2	Capacidade de aprender
B3	Capacidade de xestión da información
B4	Capacidade de adaptarse a novas situacións
B5	Capacidade para organizar e planificar
B6	Resolver problemas de forma eficaz
B7	Aplicar pensamento crítico, lóxico e creativo
B8	Traballar de forma autónoma con iniciativa
B9	Traballar de forma cooperativa
B10	Preocupación pola calidade
B11	Comportarse de forma ética e responsabilidade social como cidadán e como profesional
B12	Comunicarse de xeito efectivo nun entorno de traballo (habilidades nas relacións interpersoais)
B13	Traballar desde unha perspectiva comparada, manexando información comparada

Competencias de materia	
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Capacidade de síntese e análise.	B1
Capacidade para aprender.	B2
Capacidade de xestión da información.	B3
Capacidade para adaptarse a novas tecnoloxías.	B4
Capacidade para organizar e planificar.	B5
Resolver problemas de forma eficaz.	B6
Aplicar pensamento crítico, lóxico e creativo.	B7

Traballar de forma autónoma con iniciativa.	B8
Traballar de forma cooperativa.	B9
Preocupación pola calidade.	B10
Comportarse de forma ética e mostrar responsabilidade social como cidadán e como profesional.	B11
Comunicarse de xeito efectivo nun medio de traballo (habilidades nas relacións interpersoais).	B12
Traballar desde unha perspectiva comparada, manexando información comparada.	B13
Coñecer as principais institucións xurídicas do Dereito constitucional.	A1
Coñecer a función do Dereito constitucional como sistema regulador da sociedade civil e do Estado.	A2
Comprender o carácter unitario do ordenamento xurídico.	A3
Coñecer os principios e valores constitucionais.	A4
Apreciar a diversidade e a multiculturalidade.	A5
Coñecer as distintas manifestacións do Dereito constitucional na súa evolución histórica e na súa realidade actual.	A6
Coñecer as estruturas socio-políticas do ámbito nacional e internacional.	A7
Ser quen de argumentar xuridicamente.	A8
Ser quen de utilizar os principios e valores constitucionais como ferramenta de traballo da interpretación do Dereito e desenvolver dialéctica xurídica.	A9
Ser quen de apprehender sistematicamente o ordenamento xurídico.	A10
Ser quen de identificar problemas xurídicos e abordar a súa solución de modo interdisciplinar.	A11
Ser quen de manexar fontes xurídicas.	A12
Ser quen de interpretar e analizar criticamente o ordenamento xurídico.	A13
Ser quen de comprender e de redactar documentos xurídicos.	A14
Ser quen de manexar a oratoria xurídica.	A15
Ser quen de dominar as novas tecnoloxías aplicadas ao Dereito.	A16
Ser quen de elaborar normas.	A17
Ser quen de negociar e mediar.	A18

Contidos

Tema	
1. Os dereitos fundamentais: orixe e evolución constitucional.	Os dereitos e liberdades como límite e a súa garantía no Estado constitucional liberal. Transformacións das garantías dos dereitos e deberes fundamentais no Estado social de Dereito.
2. Normas relativas aos dereitos fundamentais e ás liberdades recoñecidas constitucionalmente como alicerces da orde política e da paz social. Dereito internacional e Dereito constitucional español.	A súa natureza xurídica e características. Xurisprudencia constitucional e interpretación da Constitución.
3. O suceso dos dereitos e deberes fundamentais: nacionalidade e cidadanía.	Constitución española e Constitución europea.
4. Igualdade, igualación e liberdade.	Principios políticos e xurídicos.
5. Dos dereitos fundamentais e das liberdades públicas.	Principios constitucionais, lexislación e xurisprudencia constitucional.
6. Dos dereitos e deberes dos cidadáns.	
7. Os principios reitores da política social e económica.	
8. Garantías das liberdades e dos dereitos fundamentais.	Principios constitucionais, lexislación e xurisprudencia constitucional e da Unión Europea.
9. Tribunal Constitucional, dereitos fundamentais, poderes do Estado e organización territorial.	
10. Suspensión dos dereitos fundamentais.	O Estado de excepción, consideración constitucional e xurídica.
11. Dereitos e deberes fundamentais e reforma constitucional.	
12. Xustiza constitucional.	Caracteres e significado xeral da xurisdición constitucional.
13. Xurisprudencia constitucional e interpretación da Constitución.	
14. Dereito constitucional comparado e dereitos e deberes fundamentais.	
15. Constitución, Dereito constitucional e unidade económica, Unión Europea e Dereito internacional.	

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Resolución de problemas e/ou exercicios	5	4	9
Presentacións/exposicións	7	10	17
Debates	3	6	9
Traballos tutelados	1	20	21
Titoría en grupo	2	4	6
Sesión maxistral	26	26	52
Traballos e proxectos	1	20	21
Probos prácticos, de execución. Probos de execución 1 de tarefas reais e/ou simuladas.		2	3
Probos de autoavaliación	2	8	10
Probos de resposta longa, de desenvolvemento	2	0	2
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.			

Metodoloxía docente	
	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno/a debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase utilizar como complemento da lección maxistral.
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto, etc. Pódese levar a cabo individualmente ou en grupo.
Debates	Charla aberta entre un grupo de estudantes. Pode centrarse nun tema dos contidos da materia, na análise dun caso, no resultado dun proxecto, exercicio ou problema desenvolvido previamente nunha sesión maxistral, etc.
Traballos tutelados	O estudante, de xeito individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma de/dos estudante/s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción, etc.
Titoría en grupo	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto que deberá desenvolver o estudante.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	Titorías en grupo ou individualizadas nas que se confrontarán e orientarán, se é o caso, os traballos personalizados realizados polos alumnos/as, así como a resolución de dúbidas expostas tanto polo traballo teórico como práctico.
Presentacións/exposicións	Titorías en grupo ou individualizadas nas que se confrontarán e orientarán, se é o caso, os traballos personalizados realizados polos alumnos/as, así como a resolución de dúbidas expostas tanto polo traballo teórico como práctico.
Debates	Titorías en grupo ou individualizadas nas que se confrontarán e orientarán, se é o caso, os traballos personalizados realizados polos alumnos/as, así como a resolución de dúbidas expostas tanto polo traballo teórico como práctico.
Traballos tutelados	Titorías en grupo ou individualizadas nas que se confrontarán e orientarán, se é o caso, os traballos personalizados realizados polos alumnos/as, así como a resolución de dúbidas expostas tanto polo traballo teórico como práctico.
Titoría en grupo	Titorías en grupo ou individualizadas nas que se confrontarán e orientarán, se é o caso, os traballos personalizados realizados polos alumnos/as, así como a resolución de dúbidas expostas tanto polo traballo teórico como práctico.
Probos	Descrición
Traballos e proxectos	Titorías en grupo ou individualizadas nas que se confrontarán e orientarán, se é o caso, os traballos personalizados realizados polos alumnos/as, así como a resolución de dúbidas expostas tanto polo traballo teórico como práctico.
Probos prácticos, de execución. Probos de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Titorías en grupo ou individualizadas nas que se confrontarán e orientarán, se é o caso, os traballos personalizados realizados polos alumnos/as, así como a resolución de dúbidas expostas tanto polo traballo teórico como práctico.

Probas de autoavaliación	Titorías en grupo ou individualizadas nas que se confrontarán e orientarán, se é o caso, os traballos personalizados realizados polos alumnos/as, así como a resolución de dúbidas expostas tanto polo traballo teórico como práctico.
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Titorías en grupo ou individualizadas nas que se confrontarán e orientarán, se é o caso, os traballos personalizados realizados polos alumnos/as, así como a resolución de dúbidas expostas tanto polo traballo teórico como práctico.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Presentacións/exposicións	Presentación e exposición dos traballos realizados polos alumnos/as en grupo ou individualmente.	30
Traballos tutelados	Elaboración de traballos tutelados sobre algún contido do programa.	30
Probas de autoavaliación	Presentación por escrito de análise de textos e análises críticas de lecturas propostas ao longo do curso.	20
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Desenvolvemento por escrito dunha pregunta do programa.	20

Outros comentarios sobre a Avaliación

Aqueles alumnos/as que por circunstancias persoais ou profesionais non poidan participar presencialmente no desenvolvemento do curso poderán presentar por escrito os diferentes traballos realizados ao mesmo tempo que os asistentes, o cal lles suporá un 50% da avaliación final, mentres que a proba de resposta longa suporá o outro 50% da avaliación final.

Aqueles alumnos/as que non poidan participar no desenvolvemento do curso presencialmente terán unha avaliación final que suporá o desenvolvemento por escrito de dúas preguntas longas do programa e suporá o 100% da avaliación.

Tanto estes últimos alumnos coma os anteriores gozarán de atención personalizada nas titorías individualizadas previa cita cando o desexen.

Na segunda convocatoria diferenciaranse as seguintes modalidades: A) Para os alumnos/as presenciais: terán que avaliarse daquela parte da programación docente que non superasen durante o curso. B) Aqueles alumnos/as que participan, aínda que non presencialmente na súa totalidade: terán que superar aquela parte da programación docente que non superasen. C) Aqueles alumnos/as que, presentándose unicamente a unha avaliación final, non a superen, deberán repetir esa mesma modalidade de avaliación na súa totalidade.

Bibliografía. Fontes de información

ALBERTÍ, E. y GONZÁLEZ BEILFUSS, M. (eds.): *Leyes políticas del Estado*, Thomson/Civitas, 26ª ed., Madrid, 2008

BALAGUER CALLEJÓN, F. y otros: *Manual de Derecho Constitucional. Vol. II. Derechos y libertades fundamentales*, 3ª ed., Tecnos, Madrid, 2008.

BASTIDA FREIJEDO, F. y otros: *Teoría general de los derechos fundamentales en la Constitución española de 1978*, Madrid, Tecnos, 2004.

BÖKENFÖRDE, E. W.: *Escritos sobre derechos fundamentales*, Nomos, Berlín, 1993.

CRUZ VILLALÓN, P.: "Formación y evolución de los derechos fundamentales", REDC, núm. 25, 1989.

DE BARTOLOMÉ CENZANO, J. C.: *Derechos fundamentales y libertades públicas*, Tirant lo Blanch, Valencia, 2002.

DE VEGA GARCÍA, P.: *La reforma constitucional y la problemática del poder constituyente*, Tecnos, Madrid, 1985

DÍEZ-PICAZO GIMÉNEZ, L. M. : - "Carta de los derechos fundamentales de la Unión europea", en *Constitucionalismo y Unión Europea*, Civitas, Madrid, 2002.

- *Sistema de derechos fundamentales*, 3ª ed., Civitas, Madrid, 2008.

FIORAVANTI, M.: *Los derechos fundamentales*, Trotta, Madrid, 1996

JIMÉNEZ CAMPO, J.: *Derechos fundamentales. Concepto y garantías*, Trotta, Madrid, 1999.

KELSEN, H.: *Teoría General del Derecho y del Estado*, UNAM, México, 1995.

MARTÍNEZ CUEVAS, M.D.: *Suspensión individual de derechos y libertades fundamentales en el ordenamiento constitucional*

español: un instrumento de defensa en la Constitución española de 1978, Comares, Granada, 2002.

MOLAS, I.: *Derecho Constitucional*, Tecnos, Madrid, 2008.

MURILLO DE LA CUEVA, P. L.: *La tutela jurisdiccional de los derechos fundamentales por los tribunales ordinarios*, Tirant lo Blanch, Valencia, 2008.

PÉREZ ROYO, J.: *Curso de Derecho Constitucional*, Marcial Pons, Madrid, 2007.

PISARELLO, G.: *Los derechos sociales y sus garantías. Elementos para una reconstrucción*, Trotta, Madrid, 2007.

ROMANO, S.: *Derechos públicos subjetivos*, Politopías, Madrid, 2009.

SCHMITT, C.: *Teoría de la Constitución*, Alianza, Madrid, 1983.

TAJADURA TEJADA, J.: - *Los principios rectores de la política social y económica*, Biblioteca Nueva, Madrid, 2004.

- *Justicia constitucional y Unión Europea*, CEPC, Madrid, 2008.

BASES DE DATOS: Aranzadi, Eur-Lex, Iber-Lex.

SITIOS WEBS DE INTERÉS:

- Boletín Oficial del Estado: <http://www.boe.es>
- Tribunal Constitucional: <http://www.tribunalconstitucional.es>
- Iustel: <http://www.iustel.com>
- Centro de Estudios Políticos y Constitucionales: <http://www.cepc.es>
- El portal de la Unión Europea: http://europa.eu/index_es.htm
- Red Académica de Derecho Constitucional: <http://constitucion.rediris.es>
- Asociación de Letrados de Parlamentos: <http://www.aelpa.org>

Recomendaciones

Materias que continúan o temario

Dereito Comunitario/O03G080V01701

Constitución Económica/O03G080V01925

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Dereito constitucional I/O03G080V01101

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Fundamentos de contabilidade e finanzas				
Materia	Fundamentos de contabilidade e finanzas			
Código	003G080V01202			
Titulación	Grao en Dereito			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1º	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Economía financeira e contabilidade			
Coordinador/a	Fernandez Rodriguez, Maria Teresa			
Profesorado	Fernandez Rodriguez, Maria Teresa			
Correo-e	maytefernandez@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	A materia Fundamentos da Contabilidade e Finanzas introduce ao alumno de Dereito no ámbito financeiro da empresa, incorporándoo non só no coñecemento da normativa propia da contabilidade asociada ao Dereito mercantil, tanto no ámbito nacional como europeo ou internacional, senón tamén na posibilidade de saber, dende outra perspectiva máis técnica ou económica, como elaborar e interpretar a información financeira publicada polas empresas. Aspectos que serán de grande utilidade para o futuro profesional do Dereito cando se atope con cuestións concernentes á avaliación das empresas mediante as contas contables.			

Competencias de titulación	
Código	
A6	Coñecer as distintas manifestacións do Dereito na súa evolución histórica e na súa realidade actual
A11	Ser quen de identificar problemas xurídicos e abordar a súa solución de modo interdisciplinar
A12	Ser quen de manexar fontes xurídicas
A13	Ser quen de interpretar e analizar criticamente o ordenamento xurídico
B2	Capacidade de aprender
B6	Resolver problemas de forma eficaz
B7	Aplicar pensamento crítico, lóxico e creativo
B8	Traballar de forma autónoma con iniciativa
B9	Traballar de forma cooperativa
B10	Preocupación pola calidade
B13	Traballar desde unha perspectiva comparada, manexando información comparada

Competencias de materia	
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Ter coñecementos básicos da contabilidade, economía e empresa co fin de comprender a estrutura socioeconómica do Dereito contable da empresa.	A6
Ser quen de identificar os problemas económicos que xorden na empresa e saber utilizar os principais instrumentos de análise contable para a súa resolución.	A11
Ser quen de manexar fontes xurídicas propias do Dereito contable da empresa.	A12
Ser quen de interpretar e analizar criticamente os aspectos xurídicos propios do Dereito contable da empresa.	A13
Capacidade para aprender.	B2
Resolver problemas de natureza económico-financeira de forma eficaz.	B6
Aplicar pensamento crítico, lóxico e creativo na área da xestión económico-financeira da empresa.	B7
Traballar de forma autónoma con iniciativa.	B8
Traballar de forma colaborativa.	B9
Preocupación pola calidade da documentación elaborada pola empresa.	B10
Traballar desde unha perspectiva comparada, manexando información económico-financeira comparada.	B13

Contidos
Tema

Bloque 1. A técnica de rexistro da contabilidade	1. A contabilidade. 2. O patrimonio e a conta. 3. O inventario e o balance de situación. 4. Rexistro das operacións. 5. O balance de comprobación. 6. O resultado-variacións do neto. 7. O ciclo contable.
Bloque 2. Coñecementos básicos de matemáticas financeiras	8. O valor do diñeiro no tempo.
Bloque 3. Normativa contable	9. Os libros de contabilidade. 10. O marco conceptual.
Bloque 4. O PXC 2007 e as contas anuais.	11. Tesourería e existencias segundo o PXC. 12. Acredores e debedores por operacións. comerciais, efectos comerciais e Administracións Públicas. 13. O inmovilizado. Inversións financeiras. Endebedamento financeiro. 14. Subvencións, provisións, neto e contas anuais.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Estudo de casos/análises de situacións	0	12	12
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	0	50	50
Titoría en grupo	2	0	2
Sesión maxistral	20	38	58
Traballos de aula	21	0	21
Probas de tipo test	1.3	0	1.3
Probas de resposta curta	1.9	0	1.9
Resolución de problemas e/ou exercicios	3.5	0	3.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Estudo de casos/análises de situacións	Estudo e análise dun caso real.
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Resolución de exercicios baixo a supervisión do profesor.
Titoría en grupo	Titoría personalizada en pequenos grupos.
Sesión maxistral	Explicación na aula dos conceptos máis problemáticos que o alumno puidese atopar na bibliografía aportada.
Traballos de aula	Resolución de exercicios baixo a supervisión do profesor.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Titoría en grupo	Explicación de dúbidas en grupos pequenos de alumnos.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Estudo de casos/análises de situacións	Realización e exposición de diversos casos prácticos a partir de datos reais de contas anuais de empresas, que representará na avaliación continua o 10% da nota final.	10
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Caderno de prácticas que cada alumno debe ir completando fóra da aula a partir dunha serie de supostos formulados co obxectivo de afondar nalgúns aspectos da materia. Este caderno representa o 20% da nota final.	20
Probas de tipo test	Probas tipo test realizadas ao longo do curso para avaliar os coñecementos teóricos.	10
Probas de resposta curta	Probas de resposta curta para avaliar os coñecementos teóricos.	10
Resolución de problemas e/ou exercicios	Exames escritos realizados ao longo do curso que consisten na resolución de exercicios prácticos.	50

Outros comentarios sobre a Avaliación

Estas son probas de avaliación continuada que precisan da presenza do alumno na aula polo menos nun 80% delas.

Bibliografía. Fontes de información

Omeñaca García, J., **Contabilidad General**, Deusto (2008),

'Real Decreto 1514/2007 de 16 de noviembre por el que se aprueba el Plan general de Contabilidad', **Nuevo Plan General Contable**, BOE núm 278, de 20 de noviembre de 2007.,

Ley de reforma y adaptación de la legislación mercantil en materia contable para su armonización int, **LEY 16/2007, de 4 de julio.**, BOE número 160 de 5/7/2007,

Mallo, C. and Pulido, A.,, **Contabilidad Financiera. Un enfoque actual**, Paraninfo (2008),

Socías Salvá, A., Herranz Bascones, R., Pons Florit, D., Horrach Roselló, P., Jover Arbona, G., Llul, **Contabilidad Financiera. El modelo contable básico. Teoría y supuestos**, Ediciones Pirámide (2008),

Wanden.Berghe Lozano, J.L., Bañón, C., Beñtrán, E., García, M., Gonzálvez, J., Rodríguez, L., Ruiz M, **Contabilidad Financiera**, Ediciones Pirámide (2008),

---

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Historia do dereito				
Materia	Historia do dereito			
Código	003G080V01203			
Titulación	Grao en Dereito			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1º	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento				
Coordinador/a	Rodriguez Besne, Jose Ramon			
Profesorado				
Correo-e				
Web				
Descrición xeral	Evolución do Dereito español nas distintas etapas histórico-xurídicas, desde o Dereito primitivo ata a codificación. É unha materia de formación básica, que lle permitirá ao alumno entender a evolución do noso ordenamento xurídico, así como unha mellor comprensión da realidade xurídica actual.			

Competencias de titulación

Código

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Comprender o carácter unitario do ordenamento xurídico.	
Coñecer as principais institucións xurídicas.	
Coñecer a función do Dereito como sistema regulador das relacións sociais en cada época.	
Capacidade de síntese e análise.	
Capacidade para aprender.	
Capacidade de xestión da información.	
Capacidade para adaptarse a novas situacións.	
Capacidade para organizar e planificar.	
Resolver problemas de forma eficaz.	
Aplicar pensamento crítico, lóxico e creativo.	
Traballar de forma autónoma con iniciativa.	
Traballar de forma cooperativa.	
Preocupación pola calidade.	
Comportarse de forma ética e mostrar responsabilidade social como cidadán e como profesional.	
Comunicarse de xeito efectivo nun medio de traballo (habilidades nas relacións interpersoais).	
Traballar desde unha perspectiva comparada, manexando información comparada.	
Apreciar a diversidade e a multiculturalidade nos distintos aspectos normativos.	
Ser quen de manexar fontes xurídicas, así como de illar dun lado e relacionar doutro, os distintos sistemas normativos.	
Ser quen de identificar problemas xurídicos e abordar a súa solución de modo interdisciplinar.	
Coñecer as distintas manifestacións do Dereito na súa evolución histórica e na súa realidade actual tanto nas estruturas nacionais como internacionais.	
Ser quen de utilizar os principios xurídicos para a interpretación dos textos xurídicos históricos, así como a capacitación, sobre esas bases de dialéctica xurídica fundamentada nos valores constitucionais.	
Ser quen de comprender e de redactar documentos xurídicos e manexar a oratoria xurídica.	
Ser quen de estruturar con cohesión interna unha visión xurídica de temas que así o requiran, obtendo deste xeito un correcto discurso xurídico.	
Ser quen de contemplar criticamente as fontes histórico-xurídicas.	

Contidos

Tema
Tema 1.- Concepto, obxecto e método da Historia do Dereito. Historiografía xurídica.
Tema 2.- Dereito primitivo.
Tema 3.- O Dereito na Hispania romana.
Tema 4.- Subsistencia da tradición xurídica romana na nosa península.
Tema 5.-O Dereito na monarquía visigoda.

Tema 6.- Dereito musulmán.

Tema 7.- Dereito medieval.

Tema 8.- Formación e recepción do lus Commune nos distintos países europeos.

Tema 9.- Sistemas normativos dos distintos reinos hispánicos.

Tema 10.-O proceso de recompilación da Idade Moderna.

Tema 11.- O sistema normativo do Estado liberal: constitucionalismo e codificación.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Estudo de casos/análises de situacións	15	0	15
Titoría en grupo	2.5	0	2.5
Sesión maxistral	35	0	35
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	0	72.5	72.5
Traballos e proxectos	0	25	25

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Estudo de casos/análises de situacións	Análise dun feito, problema ou caso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución. A asistencia ás clases é obrigatoria agás causa xustificada.
Titoría en grupo	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Sesión maxistral	As clases teóricas impartiranse a través de leccións maxistrais, nas que se fará unha exposición por parte do profesor das cuestións principais de cada un dos temas e se dará unha orientación bibliográfica.

Atención personalizada

Metodoloxías Descrición

Titoría en grupo	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Estudo de casos/análises de situacións	Formulación dunha situación ou problemática xa dada ou que pode darse, partindo dos diferentes factores involucrados, da análise dos antecedentes, condicións, situación, etc.	20
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Probas que inclúen preguntas abertas sobre un tema. O alumnado debe desenvolver, relacionar, organizar e presentar os coñecementos que posúe sobre a materia. A resposta debe ser extensa. A proba realizarase ao final do cuadrimestre e para aprobar é necesario obter como nota mínima un tres.	60
Traballos e proxectos	Exposición oral por parte do alumnado dun tema concreto ou dun traballo (previa presentación escrita).	20

Outros comentarios sobre a Avaliación

As calificacións obtidas no estudo de casos / análises de situacións e nos traballos e proxectos manteráanse na segunda convocatoria.

Os alumnos que nos fixeran ningunha das devanditas probas, terán a oportunidade na segunda convocatoria de realizar xunto co examen de resposta extensa, un estudo de casos.

Bibliografía. Fontes de información

Escudero López, J. A., **Curso de Historia del Derecho. Fuentes e instituciones Político- administrativas**, 3ª,
Tomás y Valiente, F., **Manual de Historia del Derecho español**, 4ª,
Santos Coronas, **Manual de Historia del Derecho**,
Alvarado Planas, J, y otros, **Lecciones de Historia del Derecho y de las Instituciones**, 1ª,
Pérez- Prendes Muñoz-Arraco, J. M., **Historia del Derecho Español**,

